

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) GARBARSKA 7—2.

Nr.

Wilno, dnia 19 sierpnia 1935 r.—

1343.—

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Dział. Str.

1. R.Skipitis o konieczności stworzenia światowego związku Litwinów.—	I.	1.
2. "L.Žinios" o wyborach do Sejmu w Polsce.—	"	"

K r o n i k a .

3. Sprawozdanie min.Lozoraitisa.—	"	2.
4. Przyjazd lit.attaché wojskowego z Moskwy.—	"	"
5. Szkolnictwo litewskie w Łotwie.—	"	"

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

6. Dokoła nowej ordynacji wyborczej w Litwie.—	III.	"
7. "Liet.Aidas" o zmianie ordynacji wyborczej.—	"	3.

K r o n i k a .

8. Książka prezydenta Smetony.—	"	"
9. Książka o Jagiellie.—	"	"
10. Sprawa Banku Hipotecznego.—	"	"

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

11. IX-ty zjazd polskiej młodzieży akademickiej Litwy.—	IV.	"

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

12. Międzynarodowa komisja kontrolna podczas wyborów w Kłajpedzie.—	VIII.	"

x

x

x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

R . S k i p i t i s o k o n i e c z n o ś c i s t w o r z e -
n i a ś w i a t o w e g o z w i ą z k u L i t w i n ó w . "Liet.
Aidas" Nr.187 z 17.VIII.1935 r. donosi, iż w szóstym dniu kongresu,
jako ostatnie przemówienie wygłosił prezes T-wa Popierania Litwinów
Zagranicą adw.R.Skipitis. W przemówieniu swem p.R.Skipitis wskazał
na konieczność stworzenia światowego związku Litwinów. Przed paru
laty - oświadczył dr.Skipitis - Litwini zrozumieli potrzebę współ-
działania z emigracją litewską zagranicą, w wyniku czego utworzone
zostało T-wo Popierania Litwinów Zagranicą. Zachodzi jednak potrzeba
stworzenia organizacji, która by umożliwiła wykazanie inicjatywy twór-
czej także ze strony Litwinów zagranicą.

mówcy, jedynie bliska współpraca z Niepodległą Lit-
wą może uchronić młodą generację litewską zagranicą od wynarodowie-
nia się. Tylko na terenie wspólnej organizacji będzie można koordy-
nować energję i kapitały Litwinów. Nie ulega wątpliwości, iż Naród
Litewski jest nazbyt mały, aby mógł rozbić się na grupy i że tylko
głębokie zrozumienie potrzeb narodowych oraz umiejętność porozumie-
nia się może zapewnić Narodowi Litewskiemu piękną przyszłość. Wszech-
światowy związek Litwinów musiałby być ^{nie}związkiem poszczególnych jed-
nostek, lecz związkiem organizacji litewskich. Oś światowego związku
Litwinów winna znajdować się w Niepodległej Litwie. Działalność swą
taki związek winienby rozszerzyć w dziedzinie kulturalnej, oświatowej
i in. Doniosłe znaczenie posiada również kwestja propagandy litew-
skiej, którąby związek musiał uwzględnić. Związek taki mógłby ode-
grać doniosłą rolę również w zakresie spraw ekonomicznych, skłaniając
przede wszystkim Litwinów zagranicznych, zwłaszcza amerykańskich, do
inwestowania ich kapitałów w Litwie.

"Liet.Aidas" donosi, iż liczba zarejestrowanych delegatów
na kongres wzrosła do 102 osób, zaś ilość pozdrowień i gratulacji,
nadesłanych na ręce prezydium kongresu dosięgła 200.

Prasa kowieńska /z 17.VIII.1935/ donosi, iż w dniu tym kon-
gres kończy swe obrady, a jego uczestnicy udeją się na kilkudniowy
pobyt do Kraju Kłajpedzkiego.- /D-9/

"L . Ż i n i o s" o w y b o r a c h d o S e j m u w P o l -
s c e . "Liet.Žinios" Nr.186 z 17.VIII.1935 r. zamieszczają artykuł,
poświęcony wyborom do Sejmu w Polsce. Na wstępie pismo stwierdza, iż
w Polsce nie obserwuje się żadnego ruchu przedwyborczego, co stwier-
dzają nawet polskie władze rządowe. Polska prasa prorządowa nawołuje
obywateli do spełnienia "obowiązku" i wzięcia udziału w wyborach,
lecz - zdaje się - iż jest to głos wołającego na puszczy. Kraj czu-
je, iż zadano mu ciężką ranę i ponuro spogląda w stronę rządu. Lud
litewski niewiele dobrego otrzymał od Sejmu polskiego, w którym naj-
pierw rządzą endecy, a następnie pilsudczycy. Głód ziemi, który
odczuwają bezrolni i małorolni nie został zaspokojony, zaś los robot-
ników nie uległ poprawie. Mniejszości narodowe poza pięknymi słowa-
mi również niczego nie doczekały. Jednak przy powszechnem głosowa-
niu i swobodnych wyborach do Sejmu zarówno ludzie pracy, jak też i
mniejszości narodowe przeprowadzały obrońców swych interesów, - dziś
natomiast przeprowadzenie swych przedstawicieli do Sejmu jest dla
nich bardzo trudne. Kraj dzisiaj rozumie, iż nowy Sejm będzie tylko
falsyfikatem, który będzie zaopatrzak w swą pieczęć wszystkie usta-
wy i dekrety rządowe.

Taki, za przeproszeniem, Sejm - kontynuują "L.Žinios" - nie jest
krajowi potrzebny. Sejm taki potrzebny jest jedynie dla pilsudczy-
ków, aby mogli oni przemawiać "w imieniu narodu".

Omawiając w dalszym ciągu polską ordynację wyborczą, pismo
stwierdza, iż znosi ona listy partyjne, a prawo wysuwania kandydatur
przekazuje t.zw."zebraniom okręgowym". Zebrania te poprostu narzuca-
ją krajowi "posłów". Nic też dziwnego - oświadcza dalej "L.Žin." -
iż większe polskie partje polityczne, jak endecja, socjaliści i lu-
dowcy postanowili zbojkotować tego rodzaju "wybory", które są wprost
naigrywaniem się z praw obywateli polskich.

Agenci rządowi usiłują rozchwiać bojkot. Używa się wszel-
kich metod, aby rozbić partje opozycyjne. Agentom rządu udało się
przeciagnąć na swą stronę kilku ludowców, którzy wyłamali się ze
swej partji i zapowiedzieli, iż wyborów nie bojkotują. Sławek rozu-
mie, iż jeśli bojkot zostanie przeprowadzony, a Sejm nie będzie po-
siadał opozycji, w takim razie każdy idjota zrozumie, że nie jest to
przedstawicielstwo Polski, lecz zgraja popleczników rządu, karjero-
wiczów, sobków i różnych "prochodzimców".

1. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Według ostatnich wiadomości, pośród endeków również znaleźli się zwolennicy wyborów, którzy zapowiadają wyłamanie się z partji i wzięcie udziału w głosowaniu, lecz jest to element bardzo nieliczny. Liczba zwolenników wyborów jest znacznie większa pośród mniejszości narodowych. Np. nacjonaliści żydowscy bezwzględnie przystąpią do wyborów. Biskup prawosławny nawołuje swoich parafjan do urn Sławka.

Nowy Sejm Polski - zdaniem "L.Žinios" - nie będzie posiadał w kraju autorytetu, czego nie może zaprzeczyć nawet sam rząd. Usiłowania dyktatury polskiej, aby oszukać kraj, nie powiodą się, co można już dzisiaj zawczasu przewidzieć.

Ludziom pracy w Polsce wypadnie raz jeszcze odnieść walkę, tym razem z reakcją "narodową" o prawdziwe przedstawicielstwo kraju i o pełnoprawny sejm, obrany w drodze powszechnego, bezpośredniego i tajnego głosowania. Nie dziś, to jutro - kończą "L.Žinios" - walka ta się rozpocznie i zostanie, koniec końców, wygrana.- /A-8/23/

K r o n i k a .

S p r a w o z d a n i e m i n . L o z o r a i t i s a . Prasa kowieńska /z 16.VIII.1935/: W dn.13 sierpnia na posiedzeniu lit.Gabinetu Ministrów minister S.Zagr. Lozoraitis złożył sprawozdanie z wyników swej podróży.- /A-11/

P r z y j a z d l i t . a t t a c h é w o j s k o w e g o z M o s k w y . Prasa kowieńska /z 16.VIII.1935/: Do Kowna przybył litewski attaché wojskowy w ZSRR płk.Skuczas.- /A-14/

S z k o l n i c t w o l i t e w s k i e w Ł o t w i e . Prasa kowieńska /z 16.VIII.1935/: Tygodnik litewski w Łotwie "Lietuvių Balsas" informuje, iż Litwini w szeregu miejscowościach złożyli podania o utworzenie litewskich szkół początkowych lub też szkół, w którychby wykładano języka litewskiego.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

D o k o ł a n o w e j o r d y n a c j i w y b o r c z e j w L i t w i e . W "B.Kow." Nr.1342 podaliśmy wiadomość o wydaniu nowej ustawy o ordynacji wyborczej do Sejmu litewskiego oraz Sejmiku Kraju Kłajpedzkiego na podstawie komunikatu Radja Kowieńskiego. Obecnie wiadomość tę podajemy szerzej.

"Vyr.Žinios" Nr.493 z 14.VIII.1935 r.podaje tekst zmiany ordynacji, która przedstawia się następująco:

§ 2. Czynne prawo wyborcze do Sejmu litewskiego przysługuje obywatelom litewskim, którzy w dniu wyborów ukończyli przynajmniej lat 24.

§ 4 /uzupełnienie/: Czynnego i biernego prawa wyborczego pozbawione są osoby pozbawione praw na podstawie art.10/3 nadzwyczajnej ustawy o ochronie Państwa.

§ 5. Bierne prawo wyborcze do Sejmu przysługuje obywatelom Litwy, którzy w dniu wyborów posiadają nie mniej, niż 30 lat.

§ 5/1 /uzupełnienie/: Oprócz osób wymienionych w §4-tym bierne prawo wyborcze do Sejmu nie przysługuje osobom: a/naturalizowanym obywatelom Litwy; b/osobom, które optując na rzecz Litwy, posiadają przyrzeczenie państwa obcego w sprawie udzielenia im obywatelstwa tego państwa; c/osobom należącym do organizacyj, które przez sąd zostały uznane, jako organizacje, mające na celu pozbawienie Litwy niepodległości lub też oderwanie od Litwy części jej terytorjum, jeśli od powyższego orzeczenia sądowego nie upłynęło 5 lat.

§ 41. Liczba kandydatów w spisie kandydatów nie może być większa od liczby posłów, wybieranych do Sejmu z okręgu wyborczego. Jeśli w jakimkolwiek spisie liczba kandydatów jest większa, w takim razie okręgowa komisja wyborcza skreśla kandydatów stanowiących nadwyżkę ponad liczbę posłów wybieranych do Sejmu z okręgu.

§ 56. Każdy wyborca posiada tyle głosów,ilu posłów wybiera się z okręgu. Wyborca głosuje na tych kandydatów, których wybierze ze spisu kandydatów. Na każdego ~~wyborca~~ kandydata wyborca może oddać tylko jeden głos.

§ 57. Głosuje się przy pomocy drukowanych kartek. Na kartce wydrukowane jest nazwisko jednego kandydata, imię, wiek, zatrudnienie oraz jego numer kolejny. Przy głosowaniu wyborca wkłada do koperty tyle przygotowanych przez okręgowe komisje kartek, ile posłów na Sejm wystawia okręg.

§ 61. W dniu wyborów agitacja jest wzbroniona.

§§ 62, 69, 69/1, 70 i 71 zawierają dodatkowe przepisy porządkowe.

§ 79. Z poszczególnego spisu kandydatów za obranego uważany jest ten, który otrzymał większą liczbę głosów. Jeśli kilku kandydatów z listy otrzymałoby po równej liczbie głosów i żadenby z nich nie ustąpił, w takim razie za obranego uważa się kandydat najstarszy wiekiem.

§ 90/1 zawiera rotę przysięgi, składaną przez obranych kandydatów. /C-2/

"Liet.Aidas" o zmianie ordynacji wyborczej. "L.Aidas" Nr.186 z 16.VIII.1935 r. zamieszcza artykuł wstępny, poświęcony nowej ordynacji wyborczej, w którym na wstępie zaznacza, iż nie posiada ona nic wspólnego z temi wymysłami, jak na jej temat ukazały się w prasie jednego z państw sąsiednich. Litewska praktyka parlamentarna wskazała na szereg wadliwości dotychczasowej ordynacji wyborczej do Sejmu i Sejmiku kłajpedzkiego. Zaszła więc potrzeba usunięcia tych wad, jak również uzgodnienia ordynacji wyborczej z zasadami nowego kodeksu karnego.

W dalszym ciągu "L.Aidas" omawia poszczególne artykuły nowej ordynacji wyborczej oraz wyraża zdanie, iż nowa ordynacja wyborcza, dając wyborcy szersze uprawnienia w zakresie wyboru kandydatów, jest bardziej demokratyczna, niż ordynacja poprzednia, przytem ściśle jest uzgodniona z zasadami konstytucji Państwa Litewskiego. /C-2/.

Kronika.

Książka prezydenta Smetony "Lietuvos Aidas" Nr.187 /VIII.1935/ zamieszcza obszernie sprawozdanie z książki prezydenta Antoniego Smetony p.t. "Powiedziane, napisane". Książka ta zawiera artykuły oraz przemówienia prezydenta Smetony, wygłoszone w okresie od r.1900 do 1934 r. /W/-

Książka o Jagiellach "Dzień Polski" Nr.139 /VIII.35/ donosi, iż w Kownie ukazała się książka p.t. "Jagiełko i ówczesna Litwa" /"Jogaila ir jo meto Lietuva"/. Jest to rozprawa historyczna pióra młodych historyków litewskich: J.Jaksztasa, dr.Z.Ivinskisa, S.Sużiedelisa, A.Szapoki i P.Sleżasa. Historycy ci w swej rozprawie rehabilitują Jagiełłę, jako człowieka i polityka i stwierdzają, iż nie był on zdrajcą Litwy. - /W/.

Sprawa Banku Hipotecznego. Prasa kowieńska /z 16.VIII.1935/: Projekt utworzenia Banku Hipotecznego w roku bież. nie jest aktualny. Również projekt utworzenia Międzynarodowego Banku Kredytowego nie dojdzie do skutku. /C-7/1/-

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

Kronika.

IX - ty zjazd polskiej młodzieży akademickiej Litwy. "Dzień Polski" Nr.139 /VIII.1935/: Zarząd Związku Polskiej Młodzieży Akademickiej Litwy projektuje zwołanie tegorocznego IX-go zjazdu na dzień 15 września r.b. w Kownie. Obrady mają się odbyć w ciągu jednego dnia. W programie zjazdu przewiduje się sprawozdanie z życia polskiej młodzieży akademickiej w kraju i zagranicą, obiór nowych organów Związku, ustalenie wytycznych pracy na rok akademicki 1935/36 oraz odczyty. - /D-2/

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

Kronika.

Międzynarodowa komisja kontrolna podczas wyborów w Kłajpedzie. Prasa kowieńska /z 17.VIII.1935/: Według informacji pisma angielskiego "Star", na wrześniowej sesji Ligi Narodów Anglja i Francja zaproponują wyznaczenie międzynarodowej komisji dla kontroli wyborów do Sejmiku w Kraju Kłajpedzkim. Natomiast Mussolini nie życzy sobie, by Liga Narodów zajmowała się sprawą Kraju Kłajpedzkiego.

Zdaniem Mussoliniego, czynienie ustępstw na rzecz Niemiec w Kraju Kłajpedzkim mogłoby wywołać oddźwięk również w południowym Tyrolu i mogłoby spowodować tam wzmożenie dotychczasowej propagandy niemieckiej. - /E-18/-

dyktandów. \C-2\

§ 90\1 zawiera tezę przysięgi, składana przez obranych kan-

dydatów z listy otrzymanej po równym liczbie głosów i żadenby z

tych nie ustąpił, w takim razie na obranego uważa się kandydat naj-

wyżej ten, który otrzymał większą liczbę głosów. Jeśli kilku kan-

dydatów z listy otrzymanej agnosc kandydatów za obranego uważa-

§ 93. Z poszczególnego agnosc kandydatów za obranego uważa-

§ 90\1 zawiera tezę przysięgi, składana przez obranych kan-

dyktandów. \C-2\

W dalszym ciągu "J. Aidas" omawia poszczególnie trybiny no-

wej ordynacji wyborczej oraz wyraża zdanie, iż nowa ordynacja wybo-

ry, dając wyborcy szersze uprawnienia w zakresie wyboru kandydatów,

jest bardziej demokratyczna, niż ordynacja poprzednia, przytem doś-

ta jest uzasadniona z zasadami konstytucyj. Państwa Litewskiego. \C-2\

K r o n i k a .

K a s i a K a p r e z a d e n t a S m e t o n y "Litwos Aidas"

Nr. 187 \VIII.1935\ zamieszcza obszerny sprawozdanie z kasyjki prezy-

denta Antoniego Smetony p.t. "Porozumienie, napisane". Kasyjka ta za-

wiera artykuły oraz przemówienia prezydenta Smetony, wygłoszone w

okresie od 1.1900 do 1934 r. \W/-

K a s i a K o w a l e w s k a s i e K a s i a K o w a l e w s k a i o w o z n a -

donosi, iż w Kownie ukazała się kasyjka p.t. "Litwos Aidas" i owożna

litwa "Litwos Aidas" to jest to rozprawa historyczna

pięta między historykami litewskimi: J. Jakubasz, dr. E. Iwinski,

S. Stuchelias, A. Szapokl i P. Stuchelias. Historycy ci w swej rozprawie

rehabilitują Litwos, jako człowieka i polityka i stwierdzają, iż

nie był on zdradziecą Litwy. \W/-

S p r a w a B a n k u H i p o t e c z n o . P r e s s a K o w i e Ń s k a

\z 16.VIII.1935\ Projekt utworzenia Banku Hipotecznego w roku bież.

nie jest aktualny. Również projekt utworzenia Międzybankowego Banku

Kredytowego nie dojdzie do skutku. \C-2\

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH WNIĘSZOŚCI

NARODOWYCH.

K r o n i k a .

I X - t y z j e z d p o l s k i e j m o d z i e y a k a d e -

m i e k i e j l i t w y "Dziennik Polski" Nr. 138 \VIII.1935\ Zarząd

Związku Polskiej Młodzieży Akademickiej Litwy projektuje zwołanie

tegorocznego IX-go zjazdu na dzień 15 września r.p. w Kownie. Opra-

dy mają się odbyć w ciągu jednego dnia. W programie zjazdu przewidu-

je się sprawozdanie z życia polskiej młodzieży akademickiej w kraju

i zagranicą, obiór nowych organów Związku, następnie wytycznych pra-

cy na rok akademicki 1935\36 oraz ogasty. \C-2\

VII. SPRAWY KRAJOWE

K r o n i k a .

M i e d z y n a r o d o w a K o m i s j a K o n t r o l n a

p o d a z w y p o r o k w K i e j m o d z i e y a k a d e m i c z n e j

ska \z 17.VIII.1935\ Według informacji piśma angielskiego "Star"

na wrześniowej sesji List Narodów Anglii i Francji zaproponują wy-

znaczenie międzynarodowej komisji dla kontroli wyborów do Sejmu

w Kraju Kijowskim. Naomiat Mussolini nie życz sobie, by Liga

Narodów zajmowała się sprawą Kraju Kijowskiego.

Zdaniem Mussoliniego, czynienie usiłowań na rzecz Niemiec

w Kraju Kijowskim mogłoby wywołać oddźwięk również w polubawym

Tyrolu i mogłoby spowodować tam wzmożenie dotychczasowej propagandy

niemieckiej. \E-18\